

นโยบายการคลังแบบเคนส์กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ : กรณีการระบาด
ของโรคไวรัสโควิด 19

**Keynesian fiscal policy and economic recession: the case of the
outbreak of the COVID-19 virus**

ดุสดี ขำจินดา และ ดวงเนตร ชาสูวรรณ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Dussadee Khamjinda and Duangnet Chasuwan

North Eastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: praewpanprajakko@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีความมุ่งหมายในการนำเสนอนโยบายการคลังกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ : กรณีการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 นโยบายการคลังเป็นกิจกรรมหนึ่งของการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจภาครัฐ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของภาครัฐมีหลายวิธี แต่มีวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดภาวะการว่างงาน อันเนื่องมาจากการผลิตสินค้าลดลงก่อให้เกิดกำลังการซื้อของประชาชนลดลง การเกิดโรคระบาดโควิด 19 ส่งผลให้สถาบันภาคธุรกิจเอกชนปิดกิจการทำให้มีการว่างงานของคนเป็นจำนวนมาก การใช้นโยบายการคลังแบบเคนส์ของภาครัฐจึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในระดับมหภาค เช่น การลดภาษี เพิ่มการจ้างงานของภาครัฐ ควบคุมราคาสินค้าประเภทอาหารและพลังงาน และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแบบขาดดุล ส่งผลให้ปริมาณเงินเกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจหรือปรากฏการณ์ทวีคูณเพิ่มขึ้น เป็นต้น

คำสำคัญ : นโยบายการคลังแบบเคนส์; ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ; การระบาดของโรคไวรัสโควิด 19

Abstracts

This article aims to present fiscal policy and economic recession problems: the outbreak of the COVID-19 virus. Fiscal policy is one activity of intervention in the public economy. There are many ways to solve the economic problems of the government sector. But there is one method that is suitable for the economic downturn. unemployment Due to the production of goods decreased causing people's purchasing power to decrease. The outbreak of the COVID-19 epidemic has resulted in the closure of private business institutions, leading to unemployment of many people. The government's use of Keynesian fiscal policy is therefore essential to the macroeconomic system, such as reducing taxes, increasing public employment.

* วันที่รับบทความ : 2 พฤษภาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2566

Received: May 2, 2023; Revised: May 28, 2023; Accepted: May 29, 2023

Control the price of food and energy products. and deficit expenditure budgeting As a result, the amount of money is circulating in the economy or appears to increase, etc.

Keyword : Keynesian Fiscal Policy, Depression, Covid-19 Pandemic

บทนำ

พิษโควิด-19 ทำเศรษฐกิจตึงเครียด ยอดปิดกิจการ 6 เดือน พุ่ง 877 แห่ง แรงงานถูกไล่อพยพกว่าหมื่นราย กระทรวงแรงงานเกาะติดสถานการณ์เข้ม เห็นสัญญาณเสี่ยงส่งกระทบทางออก หวังชะลอเลิกจ้าง ชี้อุตสาหกรรมขึ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ค่าปลีกอ่วมสุด ด้านสมาคมผู้ค้าปลีกไทยดอดยื่นหนังสือรัฐ เปิดทางจ้างพนักงานรายชั่วโมง-แก๊งรับ “คนพิการ-สูงวัย-ต่างด้าว” ลดต้นทุน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน เปิดเผย “ประชชาติธุรกิจ” ว่า หลายปัจจัยลบที่เข้ามากระทบตั้งแต่ปัญหาค่าเงินบาท สงครามการค้า ภัยแล้ง รวมทั้งการระบาดของไวรัสโควิด-19 เข้ามาซ้ำเติม ส่งผลให้สถานประกอบการรายกลางจนถึงรายเล็ก (SMEs) ต้องปิดกิจการต่อเนื่องยอดปิดกิจการหนีตายเพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกันจากสถิติพบว่า รอบปีงบประมาณ 2562 ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2561-ก.ย. 2562 มีสถานประกอบการ ปิดกิจการ 1,017 แห่ง ลูกจ้างได้รับผลกระทบ 7,700 คน แต่ช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2563 ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2562-มี.ค. 2563 พบว่าสถานประกอบการปิดกิจการสูงถึง 877 แห่ง ลูกจ้างได้รับผลกระทบรวม 10,289 คน ถือเป็นตัวเลขก้าวกระโดด ประกอบกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิดยังรุนแรง ในปี 2563 การปิดกิจการของสถานประกอบการจะยิ่งมีเพิ่มขึ้นทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการปิดกิจการอย่างผิดกฎหมาย ไม่มีความรับผิดชอบต่อลูกจ้างที่ควรได้รับสิทธิ เช่น เงินเดือน และเงินเพื่อเยียวยาในช่วงตกงาน

ในขณะนี้ อาทิ อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มผู้ค้าปลีก “ค่าปลีกขอลงแก๊งจ้างรายชั่วโมงด้านแหล่งข่าวจากกระทรวงแรงงานเปิดเผยว่า การชะลอตัวของเศรษฐกิจ ภาคท่องเที่ยว และวิกฤตโควิดที่เกิดขึ้นขณะนี้ ส่งผลให้ภาคธุรกิจหลายสาขาถูกกระทบหนัก ล่าสุดสมาคมผู้ค้าปลีกไทย ซึ่งมีผู้ประกอบการห้างค้าปลีกรายใหญ่รวมอยู่ด้วย อาทิ บิ๊กซี เทสโก้ โลตัส ซีพี ออลล์ แม็คโคร เดอะมอลล์ เซ็นทรัล ฯลฯ ได้ยื่นหนังสือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยสรุปประเด็นปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขปัญหาการจ้างงานในระบบธุรกิจค้าปลีก ให้สามารถจ้างพนักงานพาร์ทไทม์ แรงงานทั่วไป แบบยืดหยุ่น รายชั่วโมง โดยเสนอมาตรการการจ้างงานเป็นรายชั่วโมง และสามารถกำหนดค่าจ้างรายชั่วโมงได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นการชั่วคราว

ที่โรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ระลำ ประธานคณะกรรมการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร กล่าวว่า ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวต่อเนื่องทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วนยานยนต์ 200 บริษัท ต้องปิดกิจการ คณะกรรมการได้รับการร้องเรียนจากลูกจ้างจำนวนมากใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การเลิกจ้างไม่เป็นธรรม 2) ลดทอนสิทธิและสวัสดิการที่ลูกจ้างควรได้รับ 3) นายจ้างปิดกิจการชั่วคราว โดยให้ลูกจ้างหยุดงานแต่ไม่ได้รับค่าจ้าง คณะกรรมการจึงได้รวบรวมข้อมูลผลกระทบของสถานประกอบการ

ผู้ใช้แรงงาน ตั้งใจเพื่อให้นำเข้าหรือกระทรวงแรงงาน 2 ประเด็น 1) การเตรียมความพร้อมรองรับกรณีปิดกิจการของบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ 2) การบังคับใช้กฎหมายในการจ่ายค่าชดเชยให้ผู้ใช้แรงงาน การจัดอบรมเพิ่มทักษะให้กับแรงงานที่อยู่ระหว่างรองาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามความถดถอยของภาวะเศรษฐกิจส่งผลให้ยอดยกเลิกทะเบียนโรงงานพุ่งข้อมูลจำหน่ายทะเบียนโรงงานรายกลุ่มอุตสาหกรรม ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุว่า ณ วันที่ 28 ก.พ. 2563 มีการจำหน่ายทะเบียนโรงงานรวมทั้งหมด 151 โรงงาน จำนวนแรงงานที่ได้รับผลกระทบรวม 6,692 คน เงินทุน 1.87 หมื่นล้านบาท ในจำนวนนี้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม การผลิตอื่น ๆ 38 โรงงาน ผลิตภัณฑ์พืช 25 โรงงาน ผลิตภัณฑ์พลาสติก 15 โรงงาน ผลิตภัณฑ์อาหาร 11 โรงงาน ผลิตภัณฑ์โลหะ 11 โรงงาน ส่วนปี 2562 ยอดจำหน่ายทะเบียนโรงงานรวม 207 โรงงาน จำนวนคนงาน 9,921 คน เงินทุน 2.25 หมื่นล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจ, 2563 : ออนไลน์)

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นวงจรของระบบเศรษฐกิจ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2548 : 98) ได้แบ่งวงจรทางเศรษฐกิจออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะขยายตัว (Expansion) การลงทุน การผลิต และการจ้างงาน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อัตราดอกเบี้ยและระดับราคาผลการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การลงทุนและการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การลงทุนและการผลิตเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุปสงค์มวลรวม แต่บางกรณีการลงทุนและการผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการภาวะเศรษฐกิจดีกว่าความเป็นจริง กล่าวคือ อุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นอุปสงค์เทียมหรือเกิดการเก็งกำไร 2) ระยะรุ่งเรืองสูงสุด (Peak) การที่ดัชนีบางตัว เช่น การบริโภคของครัวเรือนหรือหน่วยธุรกิจมีอุปสงค์เพิ่มขึ้น มีการจ้างแรงงานในระดับสูง และ/หรือ มีการขาดแคลนแรงงานเฉพาะทาง ปัจจัยการผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามไปด้วย และมีแนวโน้มพุ่งสูงขึ้น 3) ระยะหดตัว (Contraction) เมื่ออุปสงค์ลดลง การลงทุนและการผลิตจะปรับตัวลดลง หน่วยการผลิตบางส่วนต้องเลิกกิจการ การจ้างปัจจัยการผลิตทุกประเภทลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้นส่งผลให้รายได้หน่วยครัวเรือนลดลง เช่น กรณีการปลดลดคนงานในช่วยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจขาลง อุปสงค์รวมก็ลดลง ส่วนการหดตัวของภาคธุรกิจจะดำเนินไปจนถึงจุดต่ำสุด และ 4) ระยะต่ำสุด (Revival) เมื่อเศรษฐกิจทรุดลงถึงจุดต่ำสุด สภาพทั่วไปไม่ต่างกับช่วงหดตัว แต่ลดลงลึกกว่า ส่งผลให้สภาพจิตใจของประชาชนจะตระหนกตกใจและรอคอยช่วงต่ำสุด

นโยบายการคลัง

นโยบายการคลังเป็นการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจของภาครัฐ เพื่อให้เศรษฐกิจมหภาค (Macro Economic) มีเสถียรภาพ อันเป็นหนึ่งในสี่ของเป้าหมายระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เกิดจากการล้มเหลวของระบบตลาด (Market Failure) หรือกลไกตลาดไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนได้ในตัวมันเองโดยธรรมชาติตามความเชื่อของนักคิดสำนักเศรษฐศาสตร์แบบเสรีหรือสำนักคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ที่เชื่อว่าการขับเคลื่อนของกลไกราคาจะเป็นไปตามมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) ทำให้สภาวะราคาปรับเข้าสู่สภาวะสมดุลด้วยกลไกของตัวมันเอง แต่ในทางเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เป็นการที่ราคาสินค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลงราคาไม่มากนัก ปราศจากการผูกขาดของหน่วยเศรษฐกิจหน่วยใดหน่วยหนึ่ง หรือการผูกขาดขาด (Monopoly) ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เมื่อมีการผูกขาดสินค้าและบริการ ก็ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและสังคมในภาพกว้าง ซึ่งหน่วยงานระดับท้องถิ่นไม่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2547 : 58)

เครื่องมือนโยบายการคลัง

นโยบายการคลัง เป็นการกำหนดนโยบาย 3 ประการ ได้แก่ มาตรการด้านภาษี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุน การออม การผลิต และการบริโภคโดยตรง มาตรการทางด้านรายจ่าย โดยรัฐต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดหางบประมาณแผ่นดิน เป็นแบบประเภทบประมาณแบบขาดดุล งบประมาณเกินดุล และงบประมาณสมดุล ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะอุปสงค์รวมของประเทศ ส่วนมาตรการสุดท้าย คือ มาตรการกอบกู้เสถียรภาพ ที่มีการกู้เงินภายในประเทศเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อนำมาลงทุนพัฒนาประเทศ มีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มาตรการทั้งสามถือว่าเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญของรัฐบาล กล่าวคือ (กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2561 : 141)

1. ภาษีอากร (Taxation) เป็นสิ่งที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากประชาชน เพื่อนำมาจัดบริการสาธารณะให้กับส่วนรวม โดยไม่ได้ประโยชน์กลับคืนจากผู้เสียภาษีโดยตรง ภาษีอากรจึงเป็นที่มาของรายได้หลักของรัฐ ส่วนมาตรการทางภาษีรัฐสามารถนำมาเป็นเครื่องมือทางการคลัง เช่น การกระตุ้นการบริโภคของประชาชนโดยการลดอัตราภาษีหรือชะลอการบริโภคด้วยการขึ้นอัตราภาษีที่จัดเก็บ หรือรัฐอาจใช้มาตรการภาษีเพื่อจำกัดการผลิตสินค้าบางประเภท ในทางตรงข้ามรัฐอาจส่งเสริมการผลิตสินค้าบางประเภทด้วยมาตรการทางภาษีได้เช่นกัน ที่ควบคุมผ่านมาตรการทางภาษี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1.1 อัตราภาษีก้าวหน้า (Progressive tax) คือต้องเสียอัตราภาษีที่สูงขึ้นเมื่อฐานภาษีเพิ่มขึ้น เป็นการลดความไม่เท่าเทียมกันและเป็นการกระจายรายได้ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเสียในอัตราร้อยละ 5-35 ของรายได้สุทธิ แต่รัฐสามารถเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีได้โดยการเพิ่มหรือลดอัตราภาษีจะมีผลต่อรายได้ของรัฐ การบริโภค และการลงทุนของภาคเอกชน 1.2 ภาษีแบบอัตราคงที่หรือแบบสัดส่วน (Proportional tax) เป็นภาษีที่มีอัตราคงที่ไม่ว่าฐาน

ภาษีจะเพิ่มหรือลดลง เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ที่จัดเก็บในอัตราร้อยละ 20 โดยการเพิ่มหรือลดอัตรากาซีจะมีผลต่อรายได้ของรัฐและการลงทุนของภาคเอกชน และ 1.3 อัตรากาซีแบบถดถอย (Regressive tax) เป็นภาษีที่เสียอัตราที่ลดลงเมื่อฐานของภาษีเพิ่มขึ้น เช่น ภาษีบำรุงท้องที่

2. รายจ่ายของรัฐบาล (Government Expenditure) หมายถึง รายจ่ายของรัฐเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ รวมทั้งรายจ่ายเงินเดือนข้าราชการและลูกจ้าง และรายจ่ายเพื่อการลงทุน รัฐถือว่าเป็นผู้บริโภคและเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ของระบบเศรษฐกิจ มีหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ ดังนั้นรัฐจึงมีรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆ จากภาคเอกชน เช่น ซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์จ่ายค่าจ้างเงินเดือนลงทุนสร้างระบบสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ที่ส่วนภาคเอกชนไม่สามารถทำได้เนื่องจากไม่มีทุนเพียงพอ รวมถึงรายจ่ายเงินโอนจากรัฐไปสู่ภาคครัวเรือนหรือภาคเอกชน (Transfer payment) เป็นรายจ่ายที่ไม่มีผลต่อการสร้างมูลค่าการผลิต แต่เป็นเพียงโอนอำนาจซื้อจากรัฐบาลไปสู่ภาคครัวเรือนหรือภาคเอกชน เช่น เงินบำนาญ บำนาญ เงินชดเชยการว่างงาน หรือเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในแต่ละปีรัฐจะมีการจัดทำงบประมาณแผ่นดินซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ของรัฐ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้จ่ายในรอบเวลาหนึ่งๆ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 2.1) งบประมาณสมดุล (Balance budget) เป็นการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเท่ากับรายได้ 2.2) งบประมาณเกินดุล (Budget Surplus) หมายถึง งบประมาณที่มีรายจ่ายต่ำกว่ารายได้ งบประมาณการได้ว่าจะมีเงินเหลือจากการใช้จ่ายเก็บสะสมไว้ในคลัง เรียกว่า “เงินคงคลัง” โดยรัฐสามารถนำออกมาใช้ได้ตามกฎหมาย และ 2.3) งบประมาณขาดดุล (Budget deficit) เป็นงบประมาณรายจ่ายมากกว่ารายได้ ทำให้รัฐต้องดำเนินการก่อหนี้สาธารณะเพื่อมาชดเชยการขาดดุล เช่น การกู้ยืม หรือการนำเงินคงคลังมาใช้ หากรัฐจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลจำนวนมากและเป็นระยะเวลายาวนานส่งผลให้หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นและจะมีผลต่องบประมาณปีต่อไป

3. หนี้สาธารณะ (Public Debt) การที่รัฐมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ นั้น รัฐจะต้องแสวงหารายได้แหล่งอื่นเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณ ซึ่งการก่อหนี้สาธารณะนั้นอาจกู้ยืมภายในประเทศ (Internal debt) เช่น การออกพันธบัตรและตั๋วเงินคลัง หรืออาจกู้จากต่างประเทศ (External debt) เช่น การกู้ยืมจากธนาคารโลก หรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม การก่อหนี้สาธารณะโดยการกู้ยืมจากต่างประเทศนั้น จะเป็นการตัดโอกาสในการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนของภาคเอกชน (Crowding out effect) หรือเป็นการแย่งทรัพยากรจากภาคเอกชนมาใช้ในภาครัฐ ดังนั้น การกู้ยืมเงินภายในประเทศ ภาครัฐจะต้องพิจารณาสภาพคล่องที่มีอยู่ในขณะนั้นว่ามีเพียงพอหรือไม่ เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนมีประสิทธิภาพมากกว่าภาครัฐ

เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์

1. ความเป็นมาของแนวคิดเคนส์

สำนักคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ทรงอิทธิพลแห่งยุคในศตวรรษที่ 20 อีกสำนักหนึ่งคือ สำนักคิดทางเศรษฐศาสตร์เคนส์ (Keynesian Economics) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (1914-1918) เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอยและประสบกับปัญหาการว่างงานอย่างกว้างขวาง การรื้อฟื้นระบบมาตรฐานทองคำ โดยรัฐบาลอังกฤษทำให้ปัญหาการผลิตถดถอย การว่างงานสูง และการขาดดุลการชำระเงินเรื้อรัง ประกอบกับการล้มครืนของตลาดหุ้นของสหรัฐอเมริกาในปลายทศวรรษ 1920 ภาวะการณดังกล่าวได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ในทศวรรษ 1930 แม้ว่ารัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศจะพยายาม แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้เศรษฐกิจตกต่ำการว่างงานอย่างแพร่หลาย และธุรกิจเป็นจำนวนมากได้ปิดกิจการลงที่สุดในระยะเวลาดังกล่าว ได้มีนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ชื่อ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้เสนอทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในหนังสือชื่อทฤษฎีเกี่ยวกับการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment, Interest, and Money) หนังสือเล่มดังกล่าว มีเพียงแต่เป็นผลงานที่ก่อให้เกิด “เศรษฐศาสตร์ของเคนส์” (Keynesian Economics) หรือสำนักเศรษฐศาสตร์เคนส์ แต่ทว่ายังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ครั้งสำคัญ โดยเฉพาะเศรษฐศาสตร์มหภาคที่สำคัญคือได้ปฏิรูปทฤษฎีเงินตรา บทบาทของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวหรือแบบขาดดุลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ การสร้างแบบจำลองสภาวะสมดุลทั้งระบบในลักษณะที่เรียบง่าย รวมข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงจุดอ่อนของสำนักคลาสสิกและนีโอคลาสสิก ซึ่งมีจุดอ่อนในการอธิบายปัญหาการปรับตัวทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมที่นำไปสู่ระดับการจ้างงานเต็มที่เป็นต้น เคนส์ได้วิจารณ์และโจมตีแนวคิดของสำนักคลาสสิก (รวมทั้งสำนักนีโอคลาสสิก) อย่างรุนแรง โดยทฤษฎีการจ้างงานแบบเดิมที่เสนอว่าระดับการจ้างงานในตลาดแรงงานถูกกำหนดโดยดุลยภาพระหว่างอุปสงค์และอุปทาน โดยสมมุติว่าทั้งตลาดสินค้าและตลาดแรงงานเป็นตลาดแข่งขันตลอดจนราคาสินค้าและอัตรา ค่าจ้างสามารถปรับตัวขึ้นลงได้อย่างยืดหยุ่น ฉะนั้น การจ้างงานดุลยภาพที่เกิดขึ้น จะเป็นระดับการจ้างงานเต็มที และอัตราค่าจ้างในตลาดแรงงานจะเป็นอัตราค่าจ้างดุลยภาพ ถ้าหากยังมีการว่างงานอยู่ก็เป็นการว่างงานโดยสมัครใจ (voluntary unemployment) เพราะผู้ว่างงานเรียกร้องค่าจ้างสูงเกินไปและปฏิเสธที่จะทำงานระดับค่าจ้างดุลยภาพ เคนส์มีความเห็นว่า คนงานสามารถต่อรองกำหนดอัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงินได้แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนราคาสินค้าได้ ทำให้คนงานไม่ยอมรับการลดอัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงินของตน เพื่อที่จะรักษาระดับมาตรฐานการครองชีพของตนเองไม่ให้เลวลงเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ ฉะนั้นอัตราค่าจ้างที่เป็นตัวเงินในระบบเศรษฐกิจ จึงมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น และมีผลทำให้เกิดการว่างงานโดยไม่สมัครใจได้ เคนส์ได้เสนอว่าอุปสงค์มีผล (effective demand) อันประกอบไปด้วยการใช้จ่ายบริโภคของครัวเรือน การใช้จ่ายการลงทุนของภาคธุรกิจและรัฐบาล รวมทั้งรายได้จากการส่งออกสุทธิ จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดการจ้างงานผลผลิต

และรายได้ประชาชาติระยะสั้น โดยผ่านการทำงานของตัวทวีคูณ ทำให้เกิดดุลยภาพในระบบเศรษฐกิจที่ไม่จำเป็นต้องมีการจ้างงานเต็มที่ แต่อาจมีการว่างงานแบบไม่สมัครใจเกิดขึ้นได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2563 : ออนไลน์)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของเคนส์เน้นคำว่า “ทฤษฎีทั่วไป” เพราะเขาเชื่อว่าทฤษฎีสามารถใช้ได้กับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจมหภาคโดยทั่วไป โดยเฉพาะการกำหนดผลผลิตรายได้ประชาชาติดุลยภาพทั้งที่มี การจ้างงานเต็มที่ (full employment equilibrium) และที่มีการว่างงานแบบไม่สมัครใจ (unemployment equilibrium) ในขณะที่ทฤษฎีคลาสสิกและนีโอคลาสสิกมีลักษณะเป็น “ทฤษฎีเฉพาะ” (special theory) เพราะใช้อธิบายได้เพียงกรณีเดียวคือ ดุลยภาพที่มีการจ้างงานเต็มที่ และไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ “การ ว่างงานโดยสมัครใจ” ได้ผลงานของเคนส์ “ทฤษฎีทั่วไปว่าด้วยการจ้างงานอัตราดอกเบี้ยและเงินตรา” ได้ ส่งผลให้แนวคิดของเคนส์ได้แพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางและมีผู้เปรียบเทียบกับเป็นเสมือนการปฏิวัติ หรือที่ เรียกว่า การปฏิวัติของเคนส์ (Keynesian Revolution) และเคนส์เองก็ได้รับการยกย่องให้เป็นนัก เศรษฐศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่แห่งยุคและเป็นคนอังกฤษที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับคนรุ่นเดียวกัน (ค.ศ. 1883 - 1946) และนับแต่ทศวรรษ 1930 เป็นต้นมา เศรษฐศาสตร์ของเคนส์ได้มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนวิชาทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกอีกทั้งได้เข้าไปมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ มหภาคที่สำคัญคือ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุล (budgetary deficits) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมหภาค ในขณะที่การวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ประชาชาติได้ถูกใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ภาวะทางเศรษฐกิจ และ การบริหารนโยบายเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น (นพรัตน์ วรรณเทพสกุล, 2560 : 54-55)

พัฒนาการทางแนวคิดและทฤษฎีของเคนส์ที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศกำลังพัฒนานับแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการวางนโยบายเศรษฐกิจ มหภาค โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์มวลรวมที่ให้ความสำคัญแก่การใช้นโยบายการลงทุนของเอกชน และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การใช้นโยบายงบประมาณขาดดุลทางการคลัง และการขยายตัวของ การส่งออก เป็นนโยบายและเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจนั่นเอง

สาระสำคัญของแนวคิดเคนส์ : แนวคิดของเคนส์ที่สำคัญ. คือ

1. หลักว่าด้วยอุปสงค์ที่มีผล (The Principle of Effective Demand) เคนส์เสนอว่าการใช้จ่าย จะก่อให้เกิด อุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของผลผลิตและการจ้างงาน เนื่องจากการ ผลิตปรับตัวตาม อุปสงค์ของเคนส์ เคนส์เสนอว่า องค์ประกอบของอุปสงค์มวลรวม คือ

$$Y = C + I + G + X - M$$

โดยที่

Y หมายถึง รายได้หรือผลผลิต (Gross Domestic Product : GDP)

C หมายถึง การบริโภค (Consumption : C)

I หมายถึง การลงทุน (Investment Expenditure : I)

G หมายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาล (Government Expenditure : G)

X หมายถึง รายได้จากการส่งออก (Exports : X)

M หมายถึง ค่าใช้จ่ายของการนำเข้า (Imports : M)

จากสมการข้างต้นแสดงว่า อุปสงค์มีผลจะเกิดจากการใช้จ่ายมวลรวมในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบจากการใช้จ่ายการบริโภค การใช้จ่ายการลงทุน การใช้จ่ายของภาครัฐบาล การส่งออกสุทธิ ซึ่งการใช้จ่ายข้างต้นจะกำหนดผลผลิตการจ้างงาน ผลผลิต และระดับรายได้ประชาชาติ โดยผ่านการทำงานของตัวทวีคูณ (Multiplier) ยิ่งตัวทวีคูณมีค่ามากเท่าใด ย่อมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจจะมีผลเพิ่มผลผลิตและการจ้างงานมากขึ้นเท่านั้น (ไพรัช ตระการศิรินันท์, 2548 : 72)

2. แนวคิดด้านทวีคูณ หมายถึง ค่าที่แสดงถึงขนาดของการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตหรือรายได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายในระบบเศรษฐกิจ อาทิเช่น การลงทุนภาคเอกชนและรายจ่ายของภาครัฐบาล ซึ่งตัวทวีคูณจะมีค่ามากกว่า 1 ซึ่งแสดงว่า ผลผลิตหรือรายได้ประชาชาติมากกว่า 1 เท่า (หรือในบางกรณีหลายเท่าตัว) กว่า การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายในรอบแรก ค่าที่กำหนดขนาดของตัวทวีคูณที่สำคัญคือ ค่าความโน้มเอียงส่วนเพิ่มของการบริโภค (Marginal Propensity to Consume : MPC) นั่นเอง

3. ทฤษฎีความพอใจสภาพคล่อง (Theory Liquidity Preference) เคนส์เสนอว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดถูกกำหนดจากดุลยภาพระหว่างความต้องการในการถือเงินและอุปทานของเงิน (ซึ่งถูกกำหนดจากธนาคารกลาง) เคนส์สรุปว่า ความต้องการในการถือเงินของบุคคล ประกอบด้วย (1) การถือเงินเพื่อการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและสันทนาการ เป็นต้น (2) การถือเงินเพื่อการใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน เช่น ค่าใช้จ่ายในยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้วางแผนมาก่อน และ (3) การถือเงินเพื่อการเก็งกำไร เช่น การถือเงินเพื่อการลงทุน เพื่อแสวงหาส่วนต่างจากราคาพันธบัตร (capital gain) เป็นต้น โดยที่ความต้องการในการถือเงินเพื่อการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันและความต้องการในการถือเงินจะขึ้นอยู่กับรายได้เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินขึ้นอยู่กับรายได้ส่วนความต้องการในการถือเงินเพื่อการเก็งกำไร ผกผันกับอัตราดอกเบี้ยพื้นฐานแนวคิดข้างต้น บุคคลจะถือเงินโดยคำนึงถึง ค่าเสียโอกาสของเงินด้วย กล่าวคือ หากบุคคลเลือกที่จะถือเงินสด เพื่อดำรงสภาพคล่องย่อมต้องเสียผลตอบแทนเป็นค่าเสียผลตอบแทนอันเป็นค่าเสียโอกาสหรือเป็นผลตอบแทนจากการถือสินทรัพย์อื่นที่มีใช้เงิน ดังนั้นอุปสงค์หรือความต้องการในการถือเงินจึงมีความผกผันกับอัตราดอกเบี้ย

เหตุที่อัตราดอกเบี้ยมีความผกผันกับความต้องการในการถือเงินเพราะหากอัตราดอกเบี้ยสูงย่อมมีผลให้ค่าเสียโอกาสในการถือเงินสูงขึ้น บุคคลย่อมเลือกถือหลักทรัพย์ นอกจากราคาจะต่ำแล้ว ยังให้ผลตอบแทนสูง อีกด้วย ในขณะเดียวกันหากอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มลดต่ำลง ราคาหลักทรัพย์ย่อมมีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้ถือหลักทรัพย์ ย่อมได้ผลต่างของส่วนทุน (Capital gains) โดยที่บุคคลจะเทขายหลักทรัพย์เพราะได้

กำไรนั่นเอง และหากอัตราดอกเบี้ยลดลงไปเรื่อย ๆ อีก และบุคคลไม่ยอมขายหลักทรัพย์ออกไปจะได้ผลตอบแทนลดลง ดังนั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงบุคคลจะขายหลักทรัพย์และหันมาถือเงินสดมากขึ้นนั่นเอง

4. ประสิทธิภาพของนโยบายการเงินและการคลัง เคนส์เห็นว่านโยบายการคลังแบบขยายตัวผ่านนโยบายงบประมาณแบบขาดดุล มีผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจมากกว่านโยบายการเงิน

ในทัศนะของเคนส์เห็นว่านโยบายการคลังจะมีประสิทธิภาพมากกว่านโยบายการเงินเพราะนโยบายการคลัง โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ (The Great Depression) ซึ่งมีการว่างงานรวมทั้งทรัพยากรไม่ได้ถูกใช้เต็มที่ นโยบายการคลัง โดยผ่านงบประมาณขาดดุล ย่อมทำให้รายได้ประชาชาติและการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพราะการใช้จ่ายภาครัฐบาล มีผลโดยตรงต่อการอัดฉีดรายจ่ายเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ (ตามสมการ $Y = C + I + G + X - M$) และจะมีผลมากยิ่งขึ้น หากตัวทวีคูณมีค่ามาก เพราะจะทำให้รายได้หรือผลผลิตเพิ่มขึ้นหลายรอบ ซึ่งสามารถนำไปสู่ภาวะการจ้างงานเต็มที่ได้ในที่สุด ส่วนนโยบายการเงินนั้นไม่ได้มีผลต่อระดับการใช้จ่ายมวลรวมของระบบเศรษฐกิจโดยตรงเพราะการเพิ่มปริมาณเงินนั้นมีผลต่อการให้อัตราดอกเบี้ยลดลงแล้วดอกเบี้ยจะเป็นกลไกสำคัญในการส่งผ่านให้เกิดการขยายตัวของการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์กลับพบว่า หากอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถจะต่ำลงไปกว่านี้อีกแล้ว ย่อมไม่เกิดการกระตุ้นการลงทุนและการขยายตัวของรายได้ และการจ้างงานหรืออยู่ในภาพที่เคนส์เรียกว่า “กับดักสภาพคล่อง” หรือ “Liquidity Trap” นั่นเอง สถานการณ์ข้างต้นหมายความว่า ณ อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก ๆ บุคคลจะถือเงินเพื่อการเก็งกำไรโดยไม่สิ้นสุด เมื่อธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย และราคาหลักทรัพย์ก็ไม่เปลี่ยนแปลง การลงทุนภาคเอกชนก็ไม่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลให้ผลผลิตรายได้รวมทั้งการจ้างงานก็ไม่เพิ่มขึ้นนั่นเอง (จรินทร์ เทศวานิช, 2530 : 74)

กล่าวโดยสรุป John Maynard Keynes เป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีการกำหนดรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากันในทุกวันนี้ ทฤษฎีของเคนส์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของนักเศรษฐศาสตร์รุ่นต่อมา ซึ่งตามทฤษฎีของเคนส์ระบบเศรษฐกิจสามารถผลิตสินค้าและบริการได้สูงสุด โดยใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างเต็มที่ตามระดับเทคโนโลยีที่มีอยู่ ซึ่งเรียกว่าผลผลิต ณ ระดับว่าจ้างงานเต็มที่ ในกรณีระบบเศรษฐกิจแบบปิด (Closed economic) ความต้องการรวม (Aggregate demand) ของประเทศ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การบริโภคภาคเอกชน การลงทุนของภาคเอกชน และการใช้จ่ายของภาครัฐ นอกจากนี้ เคนส์และนักเศรษฐศาสตร์ในสำนักเคนส์มีความเห็นว่าระบบเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะขาดเสถียรภาพ เช่น ถ้าหากด้วยเหตุผลบางอย่าง การผลิตชะลอตัวลงและมีการว่างงานเกิดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้อุปโภคบริโภคและผู้ผลิตที่มีรายได้ลดน้อยลง ทำให้มีผลต่ออำนาจซื้อและศักยภาพของการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนลดน้อยลงเป็นผลให้ภาวะเศรษฐกิจซบเซามากขึ้น จะเกิดแรงกดดันให้ราคาต่ำลง และกระตุ้นอุปสงค์ (Demand) ให้มากขึ้นจนสมดุลกับอุปทาน (Supply) นั้นเป็นกลไกที่เกิดขึ้นในระยะยาวเท่านั้น เนื่องจากตามปกติแล้วในระดับราคาในระบบเศรษฐกิจจะลดลงได้ยาก

ถึงแม้จะมีอุปทานมากกว่าอุปสงค์ก็ตาม ส่วนการที่จะให้การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาทำหน้าที่ปรับอุปสงค์และอุปทานเท่ากันในระยะเวลายาวไกลเป็นไปได้ยาก

ดังนั้น การแทรกแซงระบบเศรษฐกิจตามสำนักเคนส์นั้น รัฐต้องดำเนินนโยบายการคลังมากกว่านโยบายการเงิน เนื่องจากมีประสิทธิภาพมากกว่า กล่าวคือ ในกรณีเศรษฐกิจเป็นภาวะตกต่ำ รัฐควรดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุล (รายจ่ายมากกว่ารายได้) เป็นการเพิ่มรายจ่ายของรัฐหรือลดภาษี หรือกระทำทั้งสองอย่างด้วยกัน แต่หากเศรษฐกิจมีภาวะเฟื่องฟูหรือขยายตัวมากเกินไป จนเกิดภาวะเงินเฟ้อ รัฐก็สามารถแทรกแซงด้วยนโยบายเกินดุลทางการคลังเพื่อลดอุปสงค์ โดยการใช้จ่ายหรือเพิ่มอัตราภาษี ในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซา รัฐอาจแก้ไขโดยการเพิ่มปริมาณเงิน ถ้าหากอุปสงค์ต่อปริมาณเงินเท่าเดิม เมื่ออุปทานของเงินเพิ่มขึ้น อัตราดอกเบี้ยจะลดลง ส่งผลให้มีการลงทุนมากขึ้นและจะมีผลกระทบกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการจ้างงานตามมา และทางตรงข้ามกรณีที่ระบบเศรษฐกิจมีภาวะฟู่เฟื่องหรือมีการขยายตัวมากเกินไป รัฐก็อาจแทรกแซงโดยการลดปริมาณเงิน

การว่างงานอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ระบาดของไวรัสโควิด-19

สำนักงานพัฒนาการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) รายงานว่า ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี 2563 ระบุอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.03 มีผู้ว่างงานเกือบ 4 แสนคน และคาดว่าในปีนี้มีแรงงานที่เสี่ยงถูกเลิกจ้าง 8.4 ล้านคน ขณะที่เด็กจบใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน 5.2 แสนคนอาจไม่มีงานทำ รายงานภาวะสังคมไทยซึ่งเผยแพร่ในวันนี้ (28 พ.ค.) ระบุว่าแม้อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ แต่การจ้างงานลดลงอย่างต่อเนื่องและค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอตัวลง สภาพัฒน์ฯ รายงานว่าระหว่างเดือน ม.ค.-มี.ค. ผู้มีงานทำมีจำนวน 37.4 ล้านคน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 0.7 เป็นผลมาจากการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมที่ลดลงเนื่องจากปัญหาภัยแล้งที่มีความรุนแรงและต่อเนื่องมาตั้งแต่กลางปี 2562 ทั้งนี้ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อจำนวนการจ้างงานในภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจนมากนัก ซึ่งสภาพัฒน์ฯ วิเคราะห์ว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะช่วงเดือน ม.ค.-ต้นเดือน มี.ค. การแพร่ระบาดยังจำกัดอยู่ในบางพื้นที่ และผู้ประกอบการยังรอดูสถานการณ์ของผลกระทบ อย่างไรก็ตาม มีสัญญาณของผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ต่อการจ้างงานคือ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยภาคเอกชนลดลงเท่ากับ 42.8 ชั่วโมง/สัปดาห์ จาก 43.5 ชั่วโมง/สัปดาห์ในช่วงเดียวกันปีที่แล้ว" รายงานระบุ นอกจากนี้ยังมีสถานประกอบการที่ขอหยุดกิจการชั่วคราว 570 แห่ง และมีแรงงานที่ต้องหยุดงานแต่ยังได้รับเงินเดือน 121,338 คน ผู้ว่างงานมีจำนวน 394,520 คน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.03 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.92 จากช่วงเดียวกันปีที่แล้ว และมีผู้ว่างงานแฝงจำนวน 448,050 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โควิด-19 : สภาพัฒน์ฯ เผยไตรมาสแรกปี 63 มีคนว่างงานเกือบ 4 แสนคน

นอกจากนี้ยังมีสถานประกอบการที่ขอหยุดกิจการชั่วคราว 570 แห่ง และมีแรงงานที่ต้องหยุดงาน แต่ยังไม่ได้รับเงินเดือน 121,338 คน ผู้ว่างงานมีจำนวน 394,520 คน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.03 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.92 จากช่วงเดียวกันปีที่แล้ว และมีผู้ว่างงานแฝงจำนวน 448,050 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ผลกระทบของโควิด-19 ต่อแรงงานสภาพัฒน์ฯ ประเมินว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 จะส่งผลให้แรงงานมีความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้าง 8.4 ล้านคน แบ่งเป็นแรงงาน 3 กลุ่ม คือ (1) แรงงานในภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีประมาณ 3.9 ล้านคน (ไม่รวมสาขาการค้าส่งและการค้าปลีก) จะได้รับผลกระทบจากการลดลงของนักท่องเที่ยวต่างชาติและการท่องเที่ยวในประเทศ ประมาณ 2.5 ล้านคน (2) แรงงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าตั้งแต่ก่อนโควิด-19 ระบาดและต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน จากการลดลงของอุปสงค์ทั้งในและต่างประเทศ แรงงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด 5.9 ล้านคน คาดว่ามีผู้ได้รับผลกระทบ 1.5 ล้านคน และ (3) การจ้างงานในภาคบริการอื่นที่ไม่ใช่การท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาด เช่น การปิดสถานที่ต่าง ๆ การจ้างงานจำนวน 10.3 ล้านคน คาดว่าจะมีแรงงานได้รับผลกระทบประมาณ 4.4 ล้านคน

ส่วน ธนาคารโลก (2563) รายงานว่า เศรษฐกิจของธนาคารโลกซึ่งเผยแพร่วันที่ 30 มิ.ย. 2563 กล่าวคือ นับตั้งแต่วันที่ 26 มี.ค. 2563 ที่รัฐบาลประกาศใช้พระราชกำหนด (พ.ร.ก.) การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงมาตรการป้องกันต่าง ๆ เช่น การปิดสถานที่ชุมชน สั่งห้ามการเดินทางและประกาศเคอร์ฟิว ทำให้สามารถควบคุมการระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่พบการติดเชื้อภายในประเทศติดต่อกันเกิน 1 เดือนแล้ว และมีจำนวนผู้เสียชีวิตคงที่ 58 ราย แม้ว่าไทยจะประสบความสำเร็จในการควบคุมโรค แต่มาตรการปิดประเทศได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเฉพาะต่อธุรกิจภาคการท่องเที่ยว ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนกว่า 15% ของจีดีพี ส่วนภาคการส่งออกก็ได้รับผลกระทบเช่นกันและคาดว่าจะหดตัวลงประมาณ 6.3% ในปีนี้ เนื่องจากความต้องการสินค้าไทยในต่างประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ อันเป็นผลมาจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ทั้งนี้ คาดว่าการบริโภคภาคเอกชนจะลดลง 3.2% เนื่องจากมาตรการห้ามการเดินทางและรายได้ที่ลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยจำกัดการใช้จ่ายของผู้บริโภคโดยเฉพาะในไตรมาสที่ 2 ของปีนี้

ประเด็นสำคัญของรายงานธนาคารโลกฉบับนี้คือ การคาดการณ์ผลกระทบต่อการจ้างงานในไทย โดยธนาคารโลกประมาณการว่ากว่า 8.3 ล้านคน จะตกงานหรือสูญเสียรายได้จากวิกฤตโควิด-19 กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงคือบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการ ธนาคารโลกยังคาดการณ์ด้วยว่าจำนวนผู้มีรายได้รายวันต่ำกว่า 5.5 ดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 169 บาท) ต่อวัน จะเพิ่ม 0 จำนวนขึ้นถึงเท่าตัว จาก 4.7 ล้านคน ในไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 เป็นประมาณ 9.7 ล้านคน ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ในไตรมาสที่ 3 คาดว่าจำนวนผู้มีรายได้น้อยกลุ่มนี้จะลดจำนวนลงเหลือ 7.8 ล้านคนจากการที่เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างช้า ๆ "ในช่วงเริ่มต้นของการฟื้นตัว ความท้าทายที่สำคัญ คือ ทำอย่างไรที่จะช่วยให้ผู้ที่ตกงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อีกครั้ง ทั้งนี้ น่าจะได้นำมาตรการเสริมความคล่องตัวของตลาดแรงงานมาพิจารณา เช่น การ

ให้เงินอุดหนุนค่าจ้างที่มุ่งเป้าไปสู่บุคคลที่เปราะบางที่สุดในภาคการผลิต เช่น เกษตรกรและแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงส่งเสริมให้มีการฝึกปฏิบัติงานไปพร้อมกับการทำงานจริงเพื่อสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานอีกครั้ง" แม้ว่าที่ผ่านมา รัฐบาลจะมีมาตรการหลายประการเพื่อรองรับผลกระทบจากโควิด-19 รวมแล้วคิดเป็น 12.9% ของจีดีพี โดยเน้นมาตรการผ่อนคลายผลกระทบที่มีต่อครัวเรือนที่เปราะบางและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ

การใช้ทฤษฎีเคนส์ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากการระบาดของไวรัสโควิด-19

การใช้ทฤษฎีเคนส์นั้น รัฐบาลสามารถออกนโยบายทางการคลังที่เป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยผ่านระบบงบประมาณของรัฐ ดังนี้

1. เห็นชอบในหลักการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ต่อเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ระยะที่ 2 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ดังนี้

1.1 การทบทวนมาตรการชดเชยรายได้แก่ลูกจ้างของสถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบ หรือผู้ได้รับผลกระทบอื่น ๆ ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในการขยายกลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับสิทธิ จาก 3 ล้านคน เป็น 9 ล้านคน โดยนำเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 งบกลาง จำนวนไม่เกิน 45,000 ล้านบาท ที่ได้รับอนุมัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 มาใช้ในการชดเชยรายได้ในเดือนเมษายน 2563 ไปพลางก่อน สำหรับในเดือนต่อ ๆ ไป กระทรวงการคลังจะได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดหาแหล่งเงินที่เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินสนับสนุนที่ได้รับตามมาตรการชดเชยรายได้ฯ โดยให้กรมสรรพากรเสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

1.2 การทบทวนโครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) เพื่อชดเชยต้นทุนการดำเนินงาน จำนวนไม่เกิน 1,600 ล้านบาท แบ่งเป็น ธนาคารออมสิน ไม่เกิน 800 ล้านบาท และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ไม่เกิน 800 ล้านบาท จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้ธนาคารออมสิน และ ธ.ก.ส. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่กระทบฐานะและผลการดำเนินการ

2. ให้กระทรวงการคลังรับความเห็นของสำนักงานงบประมาณและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เช่น (1) มาตรการชดเชยรายได้ฯ ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดคุณสมบัติหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการได้รับความช่วยเหลือที่รัดกุม รวมทั้งตรวจสอบหลักฐานของผู้ลงทะเบียนให้มีความถูกต้องครบถ้วน เพื่อคัดกรองให้ผู้ได้รับสิทธิเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบที่มีความเดือดร้อนในการดำรงชีพ และมีความจำเป็นที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างแท้จริง และ (2) โครงการสินเชื่อฯ ควรพิจารณาให้สถาบัน

การเงินเฉพาะกิจมีส่วนร่วมรับภาระต้นทุนในการดำเนินงานด้วย เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพการดำเนินงานและร่วมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น ไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบมาตรการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับประชาชนเกี่ยวกับมาตรการด้านไฟฟ้าและด้านน้ำประปา ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้

1. มาตรการด้านไฟฟ้า จำนวน ๓ มาตรการ ได้แก่

1.1 ลดค่าไฟฟ้าให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าทุกประเภท ในอัตราร้อยละ 3 เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เมษายน-มิถุนายน 2563) โดยมอบหมายให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานดำเนินการลดค่าไฟฟ้าในอัตราร้อยละ 3.0 ให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าทุกประเภท และพิจารณาใช้เงินคืนรายได้ เพื่อให้การไฟฟ้ามีฐานะการเงินตามเกณฑ์ที่กำหนดมาเป็นแหล่งเงินในการสนับสนุนการลดค่าไฟฟ้า

1.2 ขยายระยะเวลาการชำระค่าไฟฟ้า สำหรับผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทกิจการเฉพาะอย่าง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม และกิจการให้เช่าพักอาศัย โดยไม่คิดดอกเบี้ย สามารถผ่อนชำระได้ไม่เกิน 6 เดือนของแต่ละรอบใบแจ้งค่าไฟฟ้า สำหรับรอบการใช้ไฟฟ้าเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2563

1.3 คืนเงินประกันการใช้ไฟฟ้าให้ผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทที่ 1 บ้านอยู่อาศัย และประเภทที่ 2 กิจการขนาดเล็ก

2. มาตรการด้านน้ำประปา จำนวน 3 มาตรการ ได้แก่

2.1 ลดค่าน้ำประปาให้กับใช้น้ำประปาทุกประเภท ในอัตราร้อยละ 3 เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เมษายน-มิถุนายน 2563)

2.2 ขยายระยะเวลาการชำระค่าน้ำประปา สำหรับใช้น้ำที่จดทะเบียนประกอบธุรกิจโรงแรมและกิจการให้เช่าที่พักอาศัย โดยไม่คิดดอกเบี้ย สามารถผ่อนชำระได้ไม่เกิน 6 เดือนของแต่ละรอบใบแจ้งค่าน้ำประปา สำหรับรอบการใช้น้ำเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2563

2.3 คืนเงินประกันการใช้น้ำประปาให้ใช้น้ำประเภทที่ 1 ที่พักอาศัย

สรุป

จากสถิติพบว่า รอบปีงบประมาณ 2562 ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2561-ก.ย. 2562 มีสถานประกอบการ ปิดกิจการ 1,017 แห่ง ลูกจ้างได้รับผลกระทบ 7,700 คน แต่ช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2563 ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2562-มี.ค. 2563 พบว่าสถานประกอบการปิดกิจการสูงถึง 877 แห่ง ลูกจ้างได้รับผลกระทบรวม 10,289 คน ถือเป็นตัวเลขก้าวกระโดด ประกอบกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิดยังรุนแรง ในปี 2563 การปิดกิจการของสถานประกอบการจะยังมีเพิ่มขึ้นทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการปิดกิจการอย่างผิดกฎหมาย ไม่มีความ

รับผิดชอบต่อลูกจ้างที่ควรได้รับสิทธิ เช่น เงินเดือน และเงินเพื่อเยียวยาในช่วงตกงานยอดยกเลิกทะเบียนโรงงานพุ่งข้อมูลจำหน่ายทะเบียนโรงงานรายกลุ่มอุตสาหกรรม ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุว่า ณ วันที่ 28 ก.พ. 2563 มีการจำหน่ายทะเบียนโรงงานรวมทั้งหมด 151 โรงงาน จำนวนแรงงานที่ได้รับผลกระทบรวม 6,692 คน เงินทุน 1.87 หมื่นล้านบาท ในจำนวนนี้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม การผลิตอื่น ๆ 38 โรงงาน ผลิตภัณฑ์พืช 25 โรงงาน ผลิตภัณฑ์พลาสติก 15 โรงงาน ผลิตภัณฑ์อาหาร 11 โรงงาน ผลิตภัณฑ์โลหะ 11 โรงงาน ส่วนปี 2562 ยอดจำหน่ายทะเบียนโรงงานรวม 207 โรงงาน จำนวนคนงาน 9,921 คน เงินทุน 2.25 หมื่นล้านบาท นโยบายการคลัง เป็นการกำหนดนโยบาย 3 ประการ ได้แก่ มาตรการด้านภาษี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุน การออม การผลิต และการบริโภคโดยตรง มาตรการทางด้านรายจ่าย โดยรัฐต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน เป็นแบบประเภทย่อยงบประมาณแบบขาดดุล งบประมาณเกินดุล และงบประมาณสมดุล ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะอุปสงค์รวมของประเทศ ส่วนมาตรการสุดท้าย คือ มาตรการก่อกู้สาธารณะ ที่มีการกู้เงินภายในประเทศเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อนำมาลงทุนพัฒนาประเทศ มีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มาตรการทั้งสามถือว่าเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญของรัฐบาลการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจตามสำนักเคนส์นั้น รัฐต้องดำเนินนโยบายการคลังมากกว่านโยบายการเงิน เนื่องจากมีประสิทธิภาพมากกว่า กล่าวคือ ในกรณีเศรษฐกิจเป็นภาวะตกต่ำ รัฐควรดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุล (รายจ่ายมากกว่ารายได้) เป็นการเพิ่มรายจ่ายของรัฐหรือลดภาษี หรือกระทำทั้งสองอย่างด้วยกัน แต่หากเศรษฐกิจมีภาวะเฟื่องฟูหรือขยายตัวมากเกินไป จนเกิดภาวะเงินเฟ้อ รัฐก็สามารถแทรกแซงด้วยนโยบายเกินดุลทางการคลังเพื่อลดอุปสงค์ โดยการใช้จ่ายหรือเพิ่มอัตราภาษี ในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซา รัฐอาจแก้ไขโดยการเพิ่มปริมาณเงิน ถ้าหากอุปสงค์ต่อปริมาณเงินเท่าเดิม เมื่ออุปทานของเงินเพิ่มขึ้น อัตราดอกเบี้ยจะลดลง ส่งผลให้มีการลงทุนมากขึ้นและจะมีผลกระทบทำให้เกิดการผลิตและการจ้างงานตามมา และทางตรงข้ามกรณีที่ระบบเศรษฐกิจมีภาวะเฟื่องฟูหรือมีการขยายตัวมากเกินไป รัฐก็อาจแทรกแซงโดยการลดปริมาณเงิน

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2561). *การคลังสาธารณะทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจ.(2563). ปิดโรงงานพุ่งเช่นพิษเศรษฐกิจ บิ๊กซี-โลตัสขอจ้างรายชั่วโมง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/general/news-434470>
- ไตรรัตน์ โภคพลาภรณ์. (2547). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลังสาธารณะ*. เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบายการคลังและงบประมาณ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2548). *หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรินทร์ เทศวานิช. (2530). *การพัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นพนันท์ วรรณเทพสกุล. (2560). *รัฐพัฒนาการ อุดมการณ์และจิตภาพการพัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัช ตระการศิรินนท. (2548). *การคลังภาครัฐ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). โควิด-19 : สภาพัฒน์ฯ เผยไตรมาสแรกปี 63 มีคนว่างงานเกือบ 4 แสนคน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/international-52829935>.
- ธนาคารโลก. (2563). โควิด-19 : ธนาคารโลกแนะรัฐเร่งสร้างงาน คาดเศรษฐกิจไทยต้องใช้เวลาฟื้นฟูอย่างน้อย 2 ปี. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-53231447>.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2536). *แนวคิดสำนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์*. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.stou.ac.th/Schools/Sec/Services/e-Learning2/02-01.html>.